

ทบทวนพลлак‘คน’

ออกจาก‘ป่า’

มรดกโลกแห่งกระเจา
ต้องได้มาด้วย‘ศักดิ์ศรี’

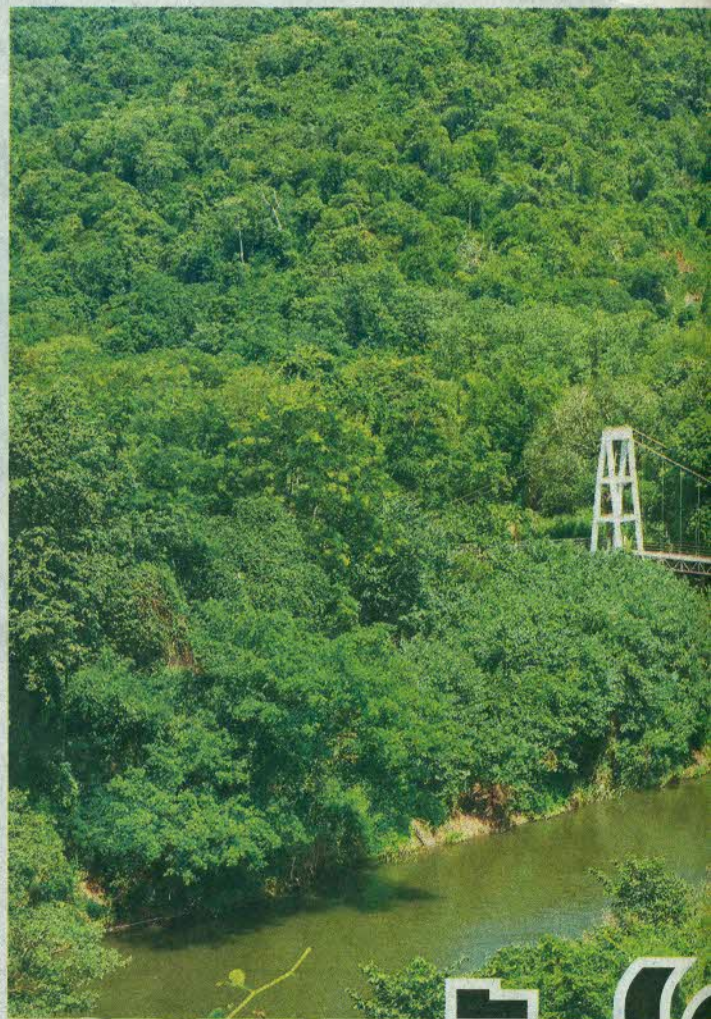
www.facebook.com/ScoopMati

ประชาชื่น

เตือนใจ คีเทคน์ เยี่ยมปู่คออี้ที่บ้าน

หมู่บ้านโป่งลึก-
บางกลอย คั่นด้วย
แม่น้ำเพชรบุรีที่
อยู่ต่ำกว่าหมู่บ้าน
จึงมีปัญหาเรื่อง
การสูบน้ำใช้เพื่อ
การเกษตร

ทบทวนพลัก

ความพยายามในการเสนอกลุ่มผืนป่าแก่งกระจาน เป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติของยูเนสโก เกิดขึ้นมานานหลายปี โดยความกังวลล่าสุดของคณะกรรมการมรดกโลก คือผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์และการปักปันเขตแดนกับเมียนมา

มีหลักฐานว่าชาวกะเหรี่ยงที่แก่งกระจานตั้งถิ่นฐานมาก่อนประกาศตั้งอุทยาน ตั้งแต่การสำรวจเขตแดนสมัย ร.4 พ.ศ.2407 และต่อมาในสมัย ร.5 พ.ศ.2424 นายคาร์ล บ็อค นักธรรมชาติวิทยาชาวอเมริกัน บันทึกและเขียนภาพการสำรวจชาวกะเหรี่ยงใน จ.เพชรบุรี

สมัยพระครุฑมณีนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหว พื้นที่ชายแดนตะวันตก รัฐบาลได้จัดทำเหรียญให้ชาวกะเหรี่ยงติดตัวเพื่อแสดงตนว่าเป็น “พลเมืองไทย”

ต่อมาปี 2539 เกิดโครงการดูแลรักษาป่าบริเวณป่าละอู่นและเขาพะเนินทุ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่) แก้ปัญหาชาวไทยภูเขารุกพื้นที่ต้นน้ำ ย้ายชาวกะเหรี่ยง 57 ครอบครัว ลงมาวมกับหมู่บ้านโป่งลึกโดยแบ่งที่ทำกินให้ แต่บางครอบครัวไม่ได้รับจัดสรร ไม่มีที่ทำกินจึงกลับไปอยู่ที่เดิม คือใจแผ่นดินและบางกลอยบน

ปี 2554 เจ้าหน้าที่อุทยานบุกเผาทำลายบ้านและยังฉางเกือบ 100 หลังของชาวกะเหรี่ยง นำมาสู่การร้องเรียนและดำเนินคดี โดยมี บิลลี่-พอลละจี รักจงเจริญ เป็นตัวแทนชาวกะเหรี่ยงในการต่อสู้เรียกร้อง ซึ่งต่อมาได้หายตัวไปจึงเป็นเหตุสืบเนื่องขององค์กรสิทธิมนุษยชนและภาคประชาสังคม

ครอบครัวละ 7 ไร่ และปลูกบ้านอีก 3 งาน รวมที่ดิน 413 ไร่ ทำพิธีเปิดหมู่บ้านเมื่อปี 2540 (ก่อนการเผาหมู่บ้านและอพยพลงมาอีกหลายระลอก) ที่ผ่านมามีหน่วยงานเข้ามาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ปี 2555-2559 มี 24 หน่วยงาน 88 โครงการ ปีที่ 25 โครงการ เช่น วางระบบท่อ

กับหมู่บ้านโป่งลึกโดยแบ่งพื้นที่ทำกินให้ แต่บางครอบครัว
ไม่ได้บริหารจัดการ ไม่มีที่ทำกินจึงกลับไปอยู่ที่เดิม คือใจแผ่นดิน
และบางกลอยบน

ปี 2554 เจ้าหน้าที่อุทยานนกเขาทำลายบ้านและยังฉวางเกือบ
100 หลังของชาวกะเหรี่ยง นำมาสู่การร้องเรียนและดำเนินคดี โดยมี
บิลลี่-พอล-จี้ รักจงเจริญ เป็นตัวแทนชาวกะเหรี่ยงในการต่อสู้เรียกร้อง
ซึ่งต่อมาได้หายตัวไปจึงเป็นที่สนใจขององค์กรสิทธิมนุษยชนนานาชาติ
รวมถึง **ทศน์กมล โอบอ้อม** ซึ่งถูกยิงเสียชีวิตหลังเข้ามาช่วย
ประสานงานชาวกะเหรี่ยง

มีผู้เคยตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับการเผาโลที่ชาวกะเหรี่ยงเกิดขึ้นช่วง
เดียวกับการเตรียมเสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลก

ไร้ทางออก ถ้าทำกินไม่ได้

ปัญหาหลักของกะเหรี่ยงแก่งกระจานวันนี้คือการไม่มีที่ทำกิน ไม่
สามารถทำไร่หมุนเวียนตามวิถีดั้งเดิมได้ ที่ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ขาดน้ำ
คนในหมู่บ้านบางส่วนยังไม่ได้สัญชาติไทย

แม้มีหน่วยงานราชการตั้งโครงการเข้าไปช่วยมากมายแต่คุณภาพ
ชีวิตยังไม่ดีขึ้น ปากะเกะอยู่จนลูกหลานต้องออกไปทำงานรับจ้างในเมือง
เหลือผู้หญิง เด็กและคนชราไว้ในหมู่บ้าน

จากชีวิตที่แทบไม่ต้องใช้จ่ายเงินที่บ้านใจแผ่นดิน-บางกลอยบน เมื่อ
ถูกย้ายมารวมกับอีกหมู่บ้านหนึ่ง ทุกสิ่งในชีวิตแลกมาด้วยเงิน แม้แต่
“ข้าว” ซึ่งเป็นความภูมิใจของปากะเกะอยู่ ขณะที่ชีวิตกลางป่าปิดช่อง
ทางรายได้ให้ตื้นตัน

ในการลงพื้นที่รับฟังปัญหาแก่งกระจาน **เตือนใจ ดีเทศน์**
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เยี่ยมเยียนและพูดคุยกับ
ปู่คออี้ หรือ โคอี มีมิ ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงแก่งกระจาน อายุ 106 ปี

โคอีเป็นปู่ของบิลลี่ที่ร่วมต่อสู้ฟ้องร้องกรณีถูกเจ้าหน้าที่เผาบ้าน หลัง
บ้านถูกเผาเขาถูกนำตัวขึ้นเฮลิคอปเตอร์ลงมาหมู่บ้านข้างล่าง ขณะที่ชาว
บ้านบางคนหวาดกลัววังเหินหลบอยู่ในป่า โดยไม่มีทรัพย์สินอะไรติดตัว
“อยู่ที่คนอื่นก็เหมือนเอาโซ่คนอื่นมาผูก ไม่เหมือนผูกโซ่ตัวเอง”

คำแทนใจปู่คออี้ถึงชีวิตในบ้านใหม่ เขายืนยันทุกครั้งว่าอยากกลับไป
ที่ใจแผ่นดินเพราะลำบากเรื่องที่ทำกิน ปากะเกะอยู่ป่าไม่ได้ทำลายป่า
ไม่แบบที่ถูกกล่าวหา แต่อยู่แบบเคารพธรรมชาติ

ชายที่อยู่ในบ้านเดียวกันคือ **หน่อแอะ** ลูกชายปู่คออี้ ย้อนไปช่วงที่
มีการเผาบ้านชาวกะเหรี่ยง เกิดเหตุเฮลิคอปเตอร์ของเจ้าหน้าที่ตก 3 ลำ
จนมีผู้เสียชีวิต หน่อแอะเข้าไปช่วยค้นหาและช่วยเจ้าหน้าที่ออกมาจาก
ป่าได้ แต่วันนี้หน่อแอะป่วยเป็นอัมพฤกษ์อยู่กับครอบครัวที่มีปัญหาที่ทำ
กินเพราะตกเป็นผู้ถูกรุก

วุฒิ บุญเลิศ เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขต
งานตะนาวศรี บอกว่า ถ้าที่ดินโป่งลึกปลูกข้าวแบบดั้งเดิมได้ชาวบ้านคง
ไม่อยากจะกลับไปอยู่ข้างบน แต่อยู่ไปแล้วไม่มีกิน น้ำ-ดินไม่เหมาะ เขาก็โย
หาพื้นที่เดิม บางคนไม่ได้รับจัดสรรที่ตามที่เจ้าหน้าที่อ้าง

แม้หมู่บ้านจะมีแม่น้ำพาดผ่าน แต่ต้องใช้เครื่องสูบน้ำที่มีเพียงไฟฟ้า
จากโซลาร์เซลล์ ทำให้ไฟดับและเครื่องยนต์พังบ่อย ทั้งหมดนี้ต้องใช้เงิน
ซึ่งชาวบ้านบางรายบอกว่าแค่พอประทังชีพเท่านั้นเขายังไม่เงินซื้อเลย

บางรายเปลี่ยนมาปลูกกล้วย แต่ไม่ใช่อาหารที่กินได้ทั้งปีอย่างข้าว
และไม่มีแม่โพสพที่เป็นความเชื่อของปากะเกะอยู่

ปัญหาที่ตั้งเขม็งมานานน่าจะคลี่คลาย หากหาทางออกเรื่องที่ทำกินได้

ยิ่งเข้มนวด ยิ่งเจอต่อต้าน

มานะ เพิ่มพูล หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่เพิ่งมารับ
ตำแหน่งได้ 1 ปี เล่าว่า การอพยพชาวกะเหรี่ยงเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2539
โดยโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ทั้งหมด 57 ครอบครัว ให้ที่ทำกิน

ครอบครัวละ 7 ไร่ และปลูกบ้านอีก 3 งาน รวม
ที่ดิน 413 ไร่ ทำพิธีเปิดหมู่บ้านเมื่อปี 2540 (ก่อน
การเผาหมู่บ้านและอพยพลงมาอีกหลายระลอก)

ที่ผ่านมาหน่วยงานเข้ามาช่วยพัฒนา
คุณภาพชีวิต ปี 2555-2559 มี 24 หน่วยงาน 88
โครงการ ปีนี้มี 25 โครงการ เช่น วางระบบท่อ
ประปา, ซ่อมระบบน้ำสูบ, ซ่อมถนน, แปลงเรียน
รู้เศรษฐกิจพอเพียง, แปรรูปกล้วยตาก, เลี้ยงกบ

หัวหน้าอุทยานเผยว่า พยายามลงไปคุยกับ
ชาวบ้านมากขึ้น แต่ก็ยังมีการจับคดีบุกรุกป่า
ไม่ เฉพาะปีนี้ 15 คดี รวมถึงคดีไม่แปรรูป และ
ล่าสัตว์ที่ปีนี้ 1 คดี พบชาวบ้านมีซากตะกวด
1 ซาก

ดร.จำเนียร วรรณชัยพันธ์

ชาวบ้านแสดงแผนที่ทำเองจากการเดินสำรวจตามลำน้ำ
เพื่อบันทึกสถานที่ซึ่งชาวบ้านใจแผ่นดินเคยใช้ เช่น หลุมฝังศพ

การแก้ปัญหาบ้านโป่งลึก-บางกลอย ได้มีการจัดตั้ง **คณะกรรมการ
ที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (PAC)** จัดทำฐานข้อมูลการใช้
ประโยชน์ที่ดินชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

จากนโยบายทางคืนผืนป่าของรัฐบาล ตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557
การปราบปรามปัญหาการที่จะต้องไม่กระทบประชาชนผู้ยากไร้หรือ
ไร้ที่ดินทำกิน อุทยานจึงได้สำรวจผู้ที่ยู่มาก่อนคำสั่งนี้และต้องเป็นผู้
ที่มีสัญชาติไทย

ด้าน **ชาติชาย สุธกิลม** กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มองว่า
คนที่ถูกอพยพมาจะอยู่ได้ต่อเมื่อได้รับสิทธิความเป็นคนไทย และมีที่ดิน
ทำกินซึ่งใช้ประโยชน์ได้จริง ก็จะไม่อยากกลับไปอยู่ข้างบน

“ตอนปี 2539 โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ไม่ได้ให้กรรมสิทธิ์ถือ
ครองที่ดิน แต่เป็นการจัดที่ดินภายใต้โครงการพิเศษในขณะนั้น คนที่
ได้รับที่ดินในตอนนั้นก็ไม่ใช่ว่าทุกคนถือบัตรสัญชาติไทย ปัญหาตอน
นี้คือที่ดินทำกินที่เพิ่มขึ้นมาจากที่เคยจัดสรรให้ หากโมเดลในรูปแบบ
โครงการพิเศษสามารถทำได้จะแก้ปัญหาข้อร้องเรียนที่มีอยู่มาก

“กตีกาหมู่บ้านก็สำคัญ ให้รับผิดชอบเองและมีค่าปรับ จะทำให้บาง
กลอยสงบสุข และเบาแรงทางอุทยาน

แต่พอเอากฎหมายมาใช้มากจะยิ่งเจอแรงต่อต้าน เรื่องนี้ขยายไป
ถึงต่างประเทศ เพราะเกี่ยวพันกับการยื่นขอมรดกโลก” ชาติชายกล่าว
ซึ่งหัวหน้าอุทยานยืนยันว่าต้องทำตามระเบียบกฎหมายที่ชัดเจน ถ้า
มีเครื่องมือให้ก็ยินดีจะใช้ แต่ตอนนี้เป้าหมายกระทรวงคือเพิ่มพื้นที่สี
เขียว พื้นที่ป่าต้องไม่ลด การจัดสรรที่ดินให้ชาวบ้านเมื่อปี 2539 เป็น

ช่วยเรื่องการสร้างอาชีพ” มานะกล่าว

ขอให้‘คน’เป็นส่วนหนึ่งของ

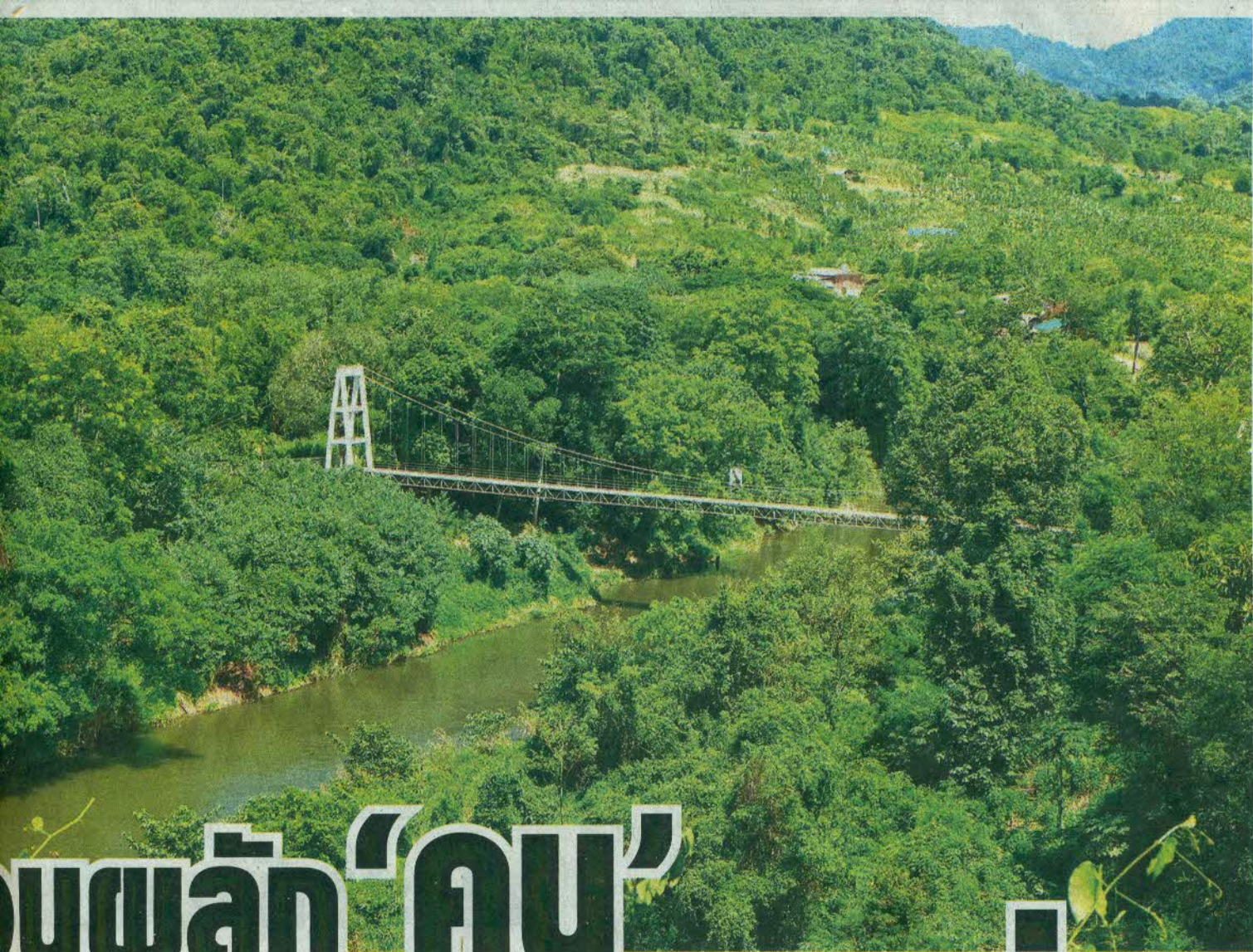
เตือนใจ ดีเทศน์ เผยข้อมูล
ต้นปี 2560 บ้านโป่งลึก-บางกลอย
ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน 230 คน
ตรงกับที่อุทยานมี

และเผยว่าจากการคุยกับชาวบ้าน
ประเพณี ระบบไร่หมุนเวียนที่สืบ
พอมายู่บางกลอยก็ทำไม่ได้ซึ่งจะ
สหประชาชาติมีปฏิกิริยาว่าด้วยสิทธิ
การจัดการตนเอง และการสืบทอด

“ถ้าเราใช้กฎหมายอย่างแข็งตัว
ประชาชนจะต้องหาทางออกกระตือ
ชาวบ้านกังวลเรื่องการยื่นขอมรดก
ด้วย เพื่อเป็นพื้นที่มรดกโลกทั้งทาง

“ทุกคนที่อยู่ในพื้นที่มรดกโลก
มนุษย์ มีสถานะทางกฎหมายที่ถูก
บัตรประชาชน เป็นช่องว่างกฎหมาย
ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
คนอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี และ
ยั่งยืน”เตือนใจกล่าว

โครงการพ
นโยบายที่
“ปัจจุ
ที่ดินขัดเจ
ความมั่นคง
วัฒนธรรม

คนพลлак‘คน’

ออกจาก‘ป่า’

มรดกโลกแห่งกระเจาน ต้องได้มาด้วย‘ศักดิ์ศรี’

ด้าน วุฒิ บุญเลิศ ก็ยืนยันว่าเครือข่ายกะเหรี่ยงไม่คัดค้านการยื่นขอมรดกโลกแต่ขอให้ “คน” เป็นมรดกโลกที่จะได้รับการคุ้มครองด้วย เพราะถ้าไม่มองคนเป็นมรดกร่วมกับป่า คนจะถูกละเมิด

“ที่ผ่านมามีโครงการมีงบประมาณเข้าหมู่บ้านเยอะมาก แต่คุณภาพชีวิตชาวบ้านไม่ได้ดีขึ้น ยิ่งโครงการเยอะหมู่บ้านยิ่งอ่อนแอ เพราะชาวบ้านไม่รู้จะวางตัวยังไง จึงแก้ปัญหาไม่ได้ ส่วนการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา (PAC) มีแต่ข้าราชการ ยังไม่ได้ยินเสียงชาวบ้านอย่างแท้จริง นำไปสู่วิสัยทัศน์ของคณะกรรมการ”

วุฒิเผยว่า ทางเครือข่ายกะเหรี่ยงได้มีการรวบรวมข้อมูลทำประวัติ

ดร.จำเนียร วรรัตนชัยพันธ์

เนื่องจากการเดินทางสำรวจตามลำน้ำ
ในใจแผ่นดินเคยใช้ เช่น หลุมฝังศพ

มีการจัดตั้ง คณะกรรมการ
(AC) จัดทำฐานข้อมูลการใช้

ตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557
พบประชาชนผู้ยากไร้หรือ
ก่อนคำสั่งนี้และต้องเป็นผู้

มนุษย์ชนแห่งชาติ มองว่า
ตามเป็นคนไทย และมีที่ดิน
ไปอยู่ข้างบน
ใหญ่ไม่ได้ให้กรรมสิทธิ์ถือ
การพิเศษในขณะนั้น คนที่
สัญชาติไทย ปัญหาตอน
ให้ หากไม่เคลในรูปแบบ
ร่องเรียนที่มีอยู่มาก
และมีความจำเป็น จะทำให้บาง

แรงต่อต้าน เรื่องนี้ขยายไป
อมรดกโลก" ชาตียาขกล่าว
เทียบกฎหมายที่ชัดเจน ถ้า
ยกกระทรวงคือเพิ่มพื้นที่สี
หาวบ้านเมื่อปี 2539 เป็น

วุฒิ บุญเลิศ

มานะ เพิ่มพูล

โครงการพิเศษตามนโยบาย ซึ่งขณะนี้ไม่มี
นโยบายก็ทำไม่ได้

“ปัจจุบันพยายามดึง 42 ครัวเรือน ที่ไม่มี
ที่ดินชัดเจนให้ทำกินโดยไม่ต้องใช้ที่ดิน ให้มี
ความมั่นคง พยายามทำเรื่องท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม โดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่มา
ช่วยเรื่องการสร้างอาชีพ” มานะกล่าว

ขอให้‘คน’เป็นส่วนหนึ่ง‘มรดกโลก’

เดือนใจ ดีเทศน์ เผยข้อมูลประชากรที่ชาวบ้านสำรวจกันเอง
ต้นปี 2560 บ้านโป่งลึก-บางกลอย มีบัตรประชาชน 569 คน มีบัตร
ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน 230 คน ไม่มีบัตรเลย 68 คน ซึ่งตัวเลขไม่
ตรงกับที่อุทยานมี

และเผยว่าจากการคุยกับชาวบ้าน พบว่ามีการจำกัดสิทธิตามจารีต
ประเพณี ระบบไร่หมุนเวียนที่สืบทอดกันมานับร้อยปีเป็นภูมิปัญญา
พอมาอยู่บางกลอยก็ทำไม่ได้ซึ่งจะทำให้พันธุ์พืชพื้นเมืองหายไป ซึ่ง
สหประชาชาติมีปัญญาวาดด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง มีเรื่องสิทธิในที่ดิน
การจัดการตนเอง และการสืบทอดภูมิปัญญา

“ถ้าเราใช้กฎหมายอย่างแข็งตัวเกินไป ความเดือดร้อนจะเกิดกับ
ประชาชนและต้องหาทางออกระดับนโยบาย”

ชาวบ้านกังวลเรื่องการยื่นขอมรดกโลกและขอให้คิดถึงคนในพื้นที่
ด้วย เพื่อเป็นพื้นที่มรดกโลกทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

“ทุกคนที่อยู่ในพื้นที่มรดกโลก ต้องอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ มีสถานะทางกฎหมายที่ถูกต้อง ปู่คออีอายุ 106 ปีแล้วยังไม่มี
บัตรประชาชน เป็นช่องว่างกฎหมายที่ต้องก้าวข้าม ถ้ากฎหมายที่ยัง
ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ ก็ต้องแก้กฎหมายให้มนุษย์ทุก
คนอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและ
ยั่งยืน” เดือนใจกล่าว

ด้าน วุฒิ บุญเลิศ ก็ยืนยันว่าเครือข่ายกะเหรี่ยงไม่คัดค้านการ
ยื่นขอมรดกโลกแต่ขอให้ “คน” เป็นมรดกโลกที่จะได้รับการคุ้มครองด้วย
เพราะถ้าไม่มองคนเป็นมรดกร่วมกับป่า คนจะถูกละเมิด

“ที่ผ่านมามีโครงการมีงบประมาณเข้าหมู่บ้านเยอะมาก แต่คุณภาพ
ชีวิตชาวบ้านไม่ดีขึ้น ยิ่งโครงการเยอะหมู่บ้านยิ่งอ่อนแอ เพราะชาวบ้าน
ไม่รู้จะวางตัวยังไง จึงแก้ปัญหาไม่ได้ ส่วนการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา
(PAC) มีแต่ข้าราชการ ยังไม่ได้ยินเสียงชาวบ้านอย่างแท้จริง นำไปสู่วิธี
คิดของคณะกรรมการ”

วุฒิเผยว่า ทางเครือข่ายกะเหรี่ยงได้มีการรวบรวมข้อมูลทำประวัติ
ชุมชน และผังตระกูลครบถ้วนตามหลักวิชาการ แต่ไม่มีพื้นที่ให้เครือ
ข่ายได้นำเสนอ จากนั้นจะพยายามนำข้อมูลมาพูดคุยกับทางอุทยาน
พร้อมหน่วยงานอื่น

ศักดิ์ศรีในการคว่ำ‘มรดกโลก’

ดร.จำเนียร วรรัตนชัยพันธ์ ผู้แทนประจำประเทศไทย องค์การ
ระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) ซึ่งเป็นที่ปรึกษา
อย่างเป็นทางการของคณะกรรมการมรดกโลก เน้นย้ำว่า มรดกโลก
เป็นผลพลอยได้จากการทำงานร่วมกัน มากกว่าจะเกิดจากความอยากได้
“การได้มาซึ่งมรดกโลกต้องมาด้วยศักดิ์ศรีมากกว่า”

“ผมคุยกับทั้งท่านรัฐมนตรีและอธิบดีมาตลอด อยากให้ไทยเป็นผู้นำ
ของเอเชียในการปกป้องรักษาพื้นที่อนุรักษ์ เชื่อมั่นว่าแม้แก่งกระเจานพบ
ปัญหาสารพัด แต่หากสำเร็จจะเป็นตัวอย่างที่มีความโดดเด่นในการ
รักษาความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมได้”

ดร.จำเนียรเผยว่า ถ้าอยากได้เป็นมรดกโลกด้วยศักดิ์ศรี ชุมชน
ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเป็น
มรดกโลกของทุกคน

และภายในหนึ่งปีครึ่งนี้ ถ้าไม่เสนอรายงานความคืบหน้ากระบวนการ
มรดกโลกต้องเริ่มต้นทำใหม่ กำหนดพื้นที่ใหม่ ใช้กลไกหาข้อมูลเรื่อง
ความโดดเด่นที่มีคุณค่าทางสากลใหม่ทั้งหมด

“แต่ถ้าเราอ่อนแอและได้มาซึ่งมรดกโลกอย่างภูมิใจจะดีกว่า
ดีใจที่ทุกคนพยายามหาทางให้คนอยู่กับป่าได้ และอยากให้พิสูจน์
ว่าคนอยู่กับป่าได้จริงๆ แต่กฎหมายและระบบราชการเป็นอุปสรรค
มาก ซึ่งเรากำลังหาช่องทางช่วยกันทุกฝ่าย”

เป้าหมายสำคัญที่ควรมุ่งไปคือ 1.การบริหารจัดการป่าอนุรักษ์หรือ
มรดกโลกให้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย 2.การอนุรักษ์และพัฒนาต้องไปด้วย
กัน และประโยชน์ก็ควรจะได้รับร่วมกัน ต้องแบ่งปันผลประโยชน์จากการ
อนุรักษ์ให้ชาวบ้านในแง่การท่องเที่ยว และการรักษาความหลากหลาย
ทางชีวภาพให้กับลูกหลาน

ผู้แทน IUCN เสนอทางออกในขั้นต้นว่า

1.รูปแบบคณะกรรมการที่ปรึกษา (PAC) ควรปรับปรุงให้มีส่วน
ร่วมทุกฝ่าย

2.เห็นด้วยในการหาข้อมูลร่วมกันระหว่างอุทยานกับชาวบ้าน เพราะ
ปัจจุบันยังมีข้อมูลผิดพลาดหลายเรื่อง ถ้าข้อมูลตรงกันจะไม่ขัดแย้ง
เกินจำเป็น เช่น ข้อมูลประชากร ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งควรทำ
เสร็จได้ในปีนี้

3.การใช้ประโยชน์ที่ดินที่โป่งลึก-บางกลอย หากเป็นไปได้จะต้อง
วางผังกันใหม่ ให้การใช้พื้นที่เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะแม้ไม่ใช่พื้นที่
สมบูรณ์ที่สุดแต่สามารถปรับเพื่อให้ชุมชนอยู่ได้ จึงนำเสียดายที่วาง
ผังผิด

การยื่นขอมรดกโลกเป็นความหวังที่ทุกฝ่ายอยากทำให้สำเร็จ แต่
การได้มาต้องไม่มองข้ามผู้คนที่อยู่ในพื้นที่มรดกโลก

ศักดิ์ศรีและความภูมิใจย่อมไม่เกิดจากการละเมิดสิทธิต่างๆ
แน่นอน